

tanítórend egészségügyi műveltsége és ily irányú gondolkodása nélkül. Látnunk kell, hogy itt nemcsak a középfokú iskolák tanulóit, hanem az egész népet kell szem előtt tartani, melynek egészségügyi jobbléte az egész orvosi kar *pedagógiai* érzületén fordul meg! Ez a kérdés a népiskoláknak is kérdése, sőt ebben az alakjában mindennél égetőbb. Mivel pedig az elintézése nehéz, vajjon hányszor ismétlődnek még a lelkes egyesek kivánságai?! Addig is kérjük: az iskolában minél kevesebb «egészségtani előadás», minél több fesztelen, közvetlen, egészségügyi beszélgetés legyen.

A Nemzetközi Élet 1913, 11—12 és 1914, 1—2. kettős számaiban egész terjedelmében lenyomatta a *M. P.* 1914, 1. számának nemzetközi szemléjét (Kemény F., Nemzetközi mozgalmak a tanügy terén c.), melyről a *Minerva* is elismeréssel emlékezett meg (Ostende, 1914, febr.).

VEGYES.

Válasz Kemény Ferencnek. (V. ö. *M. P.* 1914., 252—3.) Középiskoláink reformra szorulnak; ezt már régóta hangoztatjuk és készülünk is rá újabban. Említett cikkemben is, melyet már *másfél* évvel ezelőtt megírtam, csak ezt hangoztattam és ha néha erősebb színekkel festettem is a dolgokat, azt részint tapasztalatból merítettem, részint mások előadása alapján írtam meg, de mindig csak az *iskola szeretete* vezetett. Hogy céloom lett volna a magyar középiskola befekettítése, azt senki sem fogja rólam feltételezni, aki eddig kifejtett munkásságomat ismeri. *A hibáknak őszinte feltárása még nem jelenti valamely intézmény kisebbitését.* Nézzük a bíráló úrtól felemlített némely «igazságtalan» vádat: «Hogy az egyetemi tanárok az érettségizett ifjak tudásával nincsenek megelégedve». Ezt — úgy tudom — nálunk sokszor hangoztatták az egyetemi tanárok; nálunk is, de Németországban is. «Hogy a tanulók tanulmányi szabadsága felette korlátozott», ezt sehol sem mondtam; csak óhajtom, hogy ez a *német* intézmény (Freiere Bewegung) nálunk is gyökeret verjen. «Hogy a felnőttek földrajzi ismeretei gyengék», az köztudomású, azért készülünk a földrajzot a felsőbb osztályokba is bevinni, mintahogy Ausztriában is megtették. Hogy a tanárokat sok mindenféle nyugózi a tanításban, szintén ismeretes. Gondoljunk csak a *módszeres előírványzatokra* és az *előre kijelölt dolgozat-témákra*; gondoljunk a *percentes osztályozásra*; ha nagyobb a bukási százalék, abból mindjárt baj kerekedik. Hogy a tanár egyéniségét *némely igazgatók és főigazgatók* bilincsekbe verik, azt is látják sokan, de tudomásul venni nem akarják. Nem általánosítok; legalább nem így értettem; szomorú is volna, ha mindenütt úgy volna. Az igazgatói intézményről egészen másképen írtam az